

Reservationer:

af Herrar *Sven Nilsson, Nils Pettersson, Philipsson, Afzelius, Magnus Jonsson, Carl Anders Larsson och Lyth*, hvilka ansett motionen tillhöra Utskottets behandling.

N:o 5.

Ank. till Riksd. Kansli den 3 Febr. 1874, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, med förslag till förordning angående skyldighet för kommunala myndigheter att afgifva statistiska redogörelser.

Denna nådiga proposition, som af begge Kamrarne blifvit till Lag-Utskottet remitterad, är af följande lydelse:

”Uti underdånig skrifvelse den 24 Maj 1873 har Riksdagen anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruledes en kommunal finans-statistik för riket må kunna åstadkommas, samt derefter göra framställning till Riksdagen om de för sådant ändamål erforderliga ändringar i kommunallagarne och om öfriga dermed sammanhängande frågor, hvarom det kunde tillkomma Riksdagen att besluta.

Behofvet af en sådan kommunalstatistik, som Riksdagen ifrågasatt, har länge varit insedt. Den öfversigt öfver statens finansiella ställning, hvars åstadkommande utgör ett bland de viktigaste föremålen för den allmänna statistiken, kan nemligen ej vinnas utan tillförlitlig kannedom om förhållandet inom de särskilda kommunerna och om de bördor, som,

i form af kommunalutskylder, hvilat på samhällets medlemmar. Landshöfdingarnes femårsberättelser hafva emellertid hittills utgjort nästan den enda källa, hvarur upplysningar i nämnda hänseenden kunnat hemtas; och i det förslag till förändradt formulär för dessa berättelser, som af Statistiska beredningen år 1861 afgafs och af Kongl. Maj:t godkändes, framhölls också önskvärdheten deraf att desamma måtte allt mer och mer komma att upptaga redogörelser för kommunernas utskylder och finanser, i den mån sådana redogörelser kunde finna stöd af uppgjorda räkenskaper.

Då de nitiska bemödanden att efterkomma denna önskan, om hvilka landshöfdingarnes berättelser för femårsperioden 1866—1870 bära vittne, och vid hvilka en välvillig medverkan från kommunernas sida måste tagas i anspråk, emellertid, med anledning af mötande svårigheter, visade sig för det åsyftade ändamålet otillräckliga, lät Chefen för Kongl. Civildepartementet, för att, så vidt ske kunde, söka undanrödja dessa svårigheter, genom sakkunnig man uppgöra förslag rörande villkoren och sättet för organisationen af en kommunal finans-statistik. Vid föredragning den 3 Maj 1872 hos statistiska beredningen af detta förslag, enligt hvilket, ibland annat, ifrågasattes att, genom tillägg till nu gällande kommunalförfattningar, ålägga kommunerna att, enligt fastställda formulär, bereda de för statistiken erforderliga primär-utgifter, ansåg man sig likväl till en början böra försöka att på frivillighetens väg, utan lagstiftningens mellankomst, samla det behöfliga materialet, och för sådant ändamål låta uppgöra och genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sprida formulär till sådana redogörelser för kommunernas finansiella förvaltning, som sedan kunde läggas till grund för en statistisk bearbetning. Då begagnandet af dessa formulär skulle blifva beroende af kommunernas goda vilja, kunde väl några fullständiga primäruppgifter ej vara att från alla dessa på denna väg förvänta, men genom bearbetning af dem, som erhöles, hoppades man i allt fall att kunna bibringa en allmännare uppfattning af statistikens betydelse och nytta och sålunda bana väg för de lagstiftningsåtgärder, som, efter vunnit större erfarenhet härom, omsider kunde bereda säkrare utgångspunkter för den statistiska forskningen.

Sedan emellertid, efter hvad sålunda föregått, Riksdagen i ämnet gjort särskild framställning, synas några betänkligheter ej längre böra möta att redan nu taga steget fullt ut och, på sätt Riksdagen i öfvensstämmelse med omförmälda förslag förutsatt, göra de nödiga primäruppgifternas aflemnande till ett obligatoriskt åliggande för samtliga kommuner. I den fria sjelfbestämningsrätt, som blifvit dessa tillförsäkrad, sker genom ett sådant åliggande ingen inskränkning. Snarare synes det

just deraf betingas. Den åt kommunen lemnade befogenhet att pålägga samhällets medlemmar skatter och uppoffringar måste nemligen förut-sätta en förbindelse å kommunens sida att, när så fordras, redogöra för dessa uppoffringars art och storlek. De särskilda kommunala myndigheterna äro derföre också genom lag förpligtade att afgifva räkenskap för sin förvaltning. Huru denna räkenskap skall vara beskaffad, finnes väl ej närmare föreskrifvet och, enligt hvad Chefen för Statistiska centralbyrån i sitt i ämnet afgifna utlåtande anfört, hafva de på hans begäran från särskilda orter till byrån insända afskrifter af de kommunala räkenskaperna företett sådan olikformighet i afseende så väl å innehåll som omfång och uppställning, att de i sitt nuvarande skick ansetts oanvändbara till omedelbart underlag för en statistisk öfversigt. Utan att lägga något otillbörligt band på kommunernas rätt att sjelfva bestämma formen för deras räkenskapers uppställning, torde man dock alltid kunna fordra den reda och ordning uti desamma, att ej blott revisorer utan hvarje kommunens medlem må utan svårighet ur dem kunna inhemta upplysning om inkomsters och utgifters belopp, föremålen för de senare och den finansiella ställningen i allmänhet; och såvida detta af sjelfva räkenskapers ändamål betingade villkor uppfylles, torde besvarandet af de för statistiken nödiga frågor i nämnda afseenden ej heller kunna föranleda till någon synnerligt ökad tunga. Enligt § 13 i fattigvårdsförordningen den 9 Juni 1871 är det redan vederbörande fattigvårdsstyrelser ålagdt att angående fattigvården afgifva statistisk redogörelse jemlikt de föreskrifter, Kongl. Maj:t låter utfärda, och en likartad bestämmelse jemväl för öfriga kommunala myndigheter är således det enda, som för nu ifrågavarande ändamål behöfves. Väl är föreskriften om fattigvårdsstyrelsernas redogörelseskyldighet till sin lydelse af något vidsträcktare omfattning, än som för nyssnämnda ändamål eller den finansiella statistiken oundgängligen påkallas, men då, för den händelse framdeles äfven någon annan sida af den kommunala statistiken skulle komma att bearbetas, hvilket naturligen ej kan blifva fallet med mindre Riksdagen dertill anvisar nödiga medel, den ena kommunala nämnden ej mindre än den andra bör vara pliktig att, hvar i fråga om sin förvaltningsgren, dertill lemna bidrag, synes den förbindelse i nämnda afseende som nu är för fattigvårdsstyrelserna stadgad så mycket hellre kunna och bära äfven för öfriga kommunala myndigheter utan inskränkning göras gällande, som derigenom tillika enhet och likformighet i lagstiftningen vinnes.

På grund häraf vill Kongl. Maj:t, som i propositionen om statsverkets tillstånd och behof gjort framställning om nödiga medel för den kommunala finansstatistikens bearbetande, härigenom till Riksdagens an-

tagande öfverlemna ett i ofvan antydda syftning uppgjort och af Kongl. Maj:t för Dess del gokänt förslag till förordning angående skyldighet för kommunala myndigheter att afgifva statistiska redogörelser, hvilket förslag är så lydande:

“Såsom tillägg till gällande kommunalförfattningar förordnas att, på sätt för vederbörande fattigvårdsstyrelser redan finnes stadgadt, äfven hvarje annan styrelse eller nämnd, som har förvaltningen af någon borgerlig eller kyrklig kommuns medel eller angelägenheter sig anförtrodd, skall vara pliktig att i afseende derå afgifva statistisk redogörelse, jemlikt de föreskrifter Kongl. Maj:t låter utfärda.“

På de i Kongl. Maj:ts proposition anförda skäl får Utskottet vördsam samt tillstyrka,

att Riksdagen ville för sin del bifalla hvad Kongl. Maj:t i omförmälda hänseende föreslagit.

Stockholm den 3 Februari 1874.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.